

Intyg om förstöring vid Polismyndigheten (region Bergslagen)

1. SAMMANFATTNING

En befattningshavare vid Polismyndigheten (region Bergslagen) har skriftligen intygat att ett beslut om förstöring av material från hemliga tvångsmedel verkställdes i sin helhet, trots att så inte varit fallet. Material från hemlig tvångsmedelsanvändning har därmed kommit att bevaras i ett år och tio månader efter att åklagaren beslutat om förstöring.

Nämnden är mycket kritisk till att ett intyg innehåller osanna uppgifter och konstaterar också att det inte är acceptabelt ur ett integritetsskyddsperspektiv att material bevarats under så lång tid efter att det skulle ha förstörts.

2. BAKGRUND

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden har tidigare granskat hanteringen av hemliga tvångsmedel vid åklagarkammaren i Örebro.¹ Vid den granskningen gjordes följande iakttagelse.

I ett tvångsmedelsärende hade åklagaren ansökt om och beviljats tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (hemlig övervakning). Efter att åtal väckts och domen i målet fått laga kraft beslutade åklagaren den 19 maj 2016 att materialet från hemliga tvångsmedel skulle förstöras. Den 20 september 2016 intygade en befattningshavare vid Polismyndigheten skriftligen att materialet i ärendet förstörts. Vid nämndens kontroll i Polismyndighetens avlyssningssystem den 7 december 2017 framkom emellertid att allt material inte var förstört.

Med anledning av ovanstående förhållanden har nämnden granskat handläggningen vid Polismyndigheten.

¹ Nämndens uttalande den 12 september 2018 ”Hanteringen av hemliga tvångsmedel vid åklagarkammaren i Örebro” (dnr 156-2017).

3. RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER

Bestämmelser om hemliga tvångsmedel, som hemlig övervakning, finns framförallt i 27 kap. rättegångsbalken (RB). Reglerna om granskning, bevarande och förstöring av upptagningar och uppteckningar (material) från hemlig övervakning finns i 27 kap. 24 § RB. Material ska, i de delar det är av betydelse från brottsutredningssynpunkt, bevaras till dess förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal väckts, målet avgjorts slutligt. Materialet ska där efter förstöras.

I Åklagarmyndighetens rättspromemoria anges att ett förstöringsbeslut ska vara skriftligt och expedieras till Polismyndigheten. Vidare anges att åklagaren i beslutet ska begära en skriftlig bekräftelse från Polismyndigheten på att förstöringen genomförts.²

4. UTREDNINGEN

En befattningshavare vid Polismyndigheten har på fråga från nämnden uppgett att kvarvarande material i ärendet som fanns i polisens avlyssningssystem förstördes den 22 mars 2018.

Polismyndigheten har inkommit med yttrande efter att ha inhämtat underlag från region Bergslagen. Av yttrandet framgår sammanfattningsvis följande.

I ärendet fanns beslut om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation i realtid och för historiska uppgifter. Vid den aktuella tiden hanterades ärenden rörande hemlig övervakning i realtid av den spaningsgrupp där avlyssningsgruppen var placerad. Inhämtning av uppgifter genom hemlig övervakning avseende historiska uppgifter hanterades av en separat avdelning, dåvarande kriminalunderrättelsetjänsten i Örebro. När åklagarens beslut om förstöring inkom var handläggaren av uppfattningen att ärendet enbart rörde hemlig övervakning avseende historiska uppgifter. Handläggaren vidtog därför endast åtgärder för förstöring av dessa uppgifter. Efter att förstöringen bekräftats för handläggaren har denne skriftligen intygat att materialet förstörts och skickat beslutet till åklagarkammaren. När handläggaren vid ett senare tillfälle genomförde en kontroll i avlyssningssystemet upptäcktes att ärendet till viss del fanns kvar. Åtgärder vidtogs då för att tillse att även det materialet förstördes.

Avlyssningsverksamheten i regionen flyttades den 1 januari 2017 till en grupp på regional nivå som har totalansvar för all hantering av regionens hemliga tvångsmedel. Några tjänsteföreskrifter för hanteringen av hemliga tvångsmedel

² RättsPM 2012:8, Hemliga tvångsmedel – hanteringen i vissa avseenden, s. 23.

som gällde under den tid då ärendet var aktuellt har inte kunnat återfinnas. Riktlinjer för användning och hantering av material från hemliga tvångsmedel har därefter beslutats på nationell och regional nivå.³

5. NÄMNDENS BEDÖMNING

Nämnden är mycket kritisk till att ett intyg innehåller osanna uppgifter, särskilt med beaktande av att samma typ av fel tidigare har uppmärksammats av nämnden.⁴ Därutöver visar den nu företagna utredningen att material från hemlig tvångsmedelsanvändning har bevarats i ett år och tio månader efter att åklagaren beslutat om förstöring. Att material bevarats under så lång tid efter att det skulle ha förstörts är inte acceptabelt ur ett integritetsskyddsperspektiv. Nämnden utgår från att Polismyndigheten aktivt verkar för att den här typen av förbiseenden inte upprepas.

6. BESLUT

Med dessa kritiska synpunkter avslutas ärendet.

På Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens vägnar

Gunnel Lindberg

I avgörandet har deltagit: Gunnel Lindberg (ordförande), Barbro Thorblad, Cecilia Dalman Eek, Linnéa Darell, Berit Jóhannesson, Zayera Khan, Christina Linderholm, Ewa Samuelsson, Mats Sander och Jonas Åkerlund (enhälligt).

Föredragande: Ylva Marsh

Expedition till: Polismyndigheten, Rättsavdelningen, enheten för rättslig styrning och stöd (HD5900-85/2019)

För kännedom till: Åklagarkammaren i Örebro

³ Polismyndighetens riktlinjer för användning och hantering av material från hemliga tvångsmedel (PM 2017:53) beslutade den 11 september 2017 och Polisregion Bergslagens riktlinjer för användning och hantering av material från hemliga tvångsmedel (PRB 2018:07) beslutade den 28 september 2018.

⁴ Se nämndens uttalande den 16 mars 2016 ”Hanteringen av material från hemliga tvångsmedel i ett ärende” (dnr 215-2015).